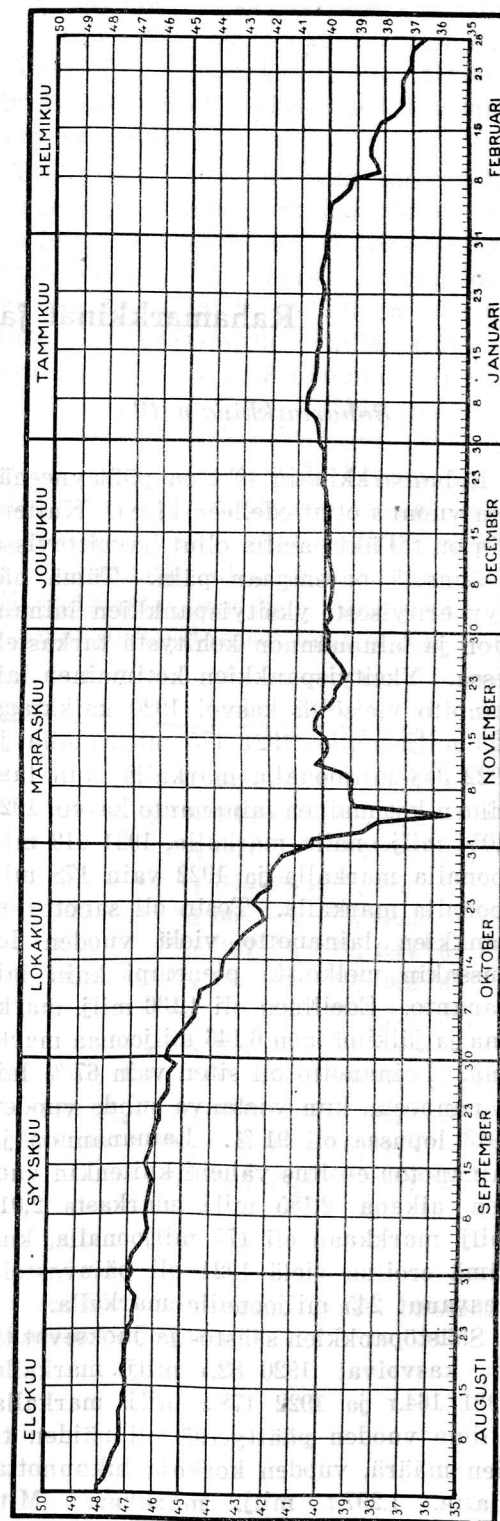
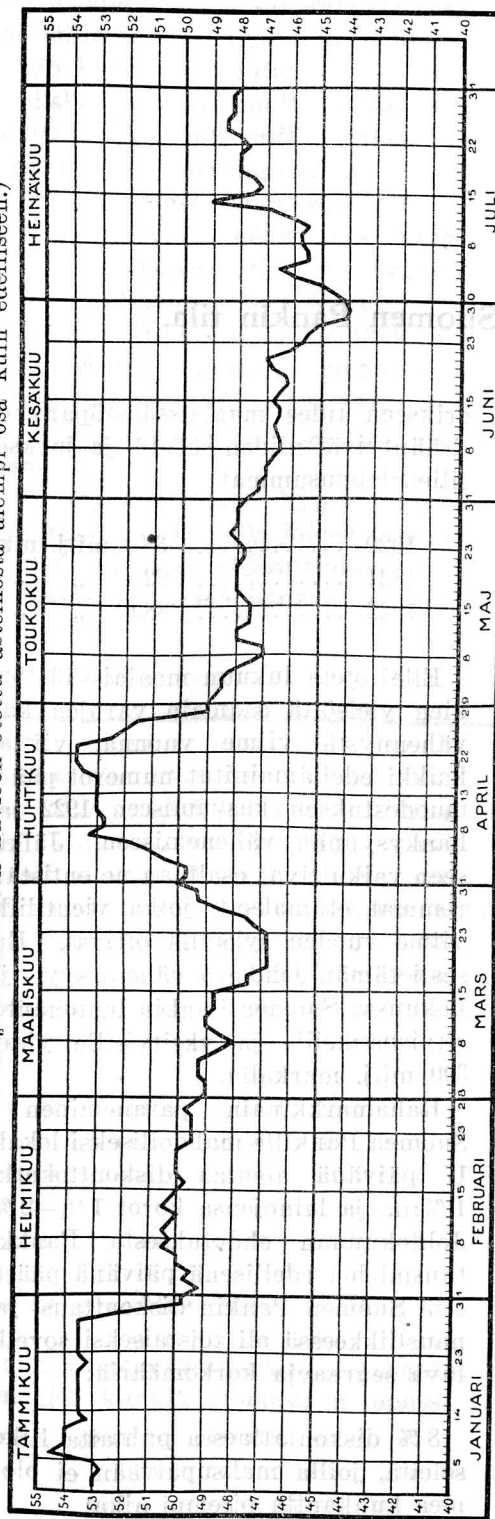

maisen arvon kohoaminen ollut alen-
tanut kotimaista hintatasoa. Tämä joh-
tui osittain jälkimmäisen hitaammista
liikkeistä, etusijassa kuitenkin siitä, että
ulkomailla tavarain hinnat, joiden ke-
vällä 1920 alkanut jyrkkä lasku oli
seisahtunut syyskesällä 1921, kevääl-
lä 1922 kääntyivät nouseviksi. Kerto-
musvuoden loppuun mennessä pysyi
maamme elinkustannusindeksi miltei
muuttumattomana, ollen joulukuulla

1,065.2. Dollarin keskipurssi taas oli sil-
loin Smk. 39:95 eli 13.3 % alempi kuin
syyskuussa ja 24.5 % alempi kuin joulu-
kuussa 1921. Elinkustannusindeksi sitä-
vastoin, joka hidasliikkeisempänä ei ol-
lut edellisinä vuosina täysin seurannut
ulkomailla aliarvioidun rahamme kurs-
sinlaskua, oli vuoden kuluessa alentunut
vain 3.4 %. Markan ulkomainen ja koti-
mainen arvo olivat siten melkoisesti lä-
hentyneet toisiaan.

Dollarin kurssi Suomen markkoissa Suomen Pankin päivittäisten noteerausten mukaan 1922 ja tammi—helmikuulla 1923.

(Tilan voittamiseksi on jälkimmäiseen kuvioon otettu asteikosta alempi osa kuin edelliseen.)

Rahamarkkinat ja Suomen Pankin tila.

Rahamarkkinain tila.

Rahamarkkinain tila on päättymäänäkin vuonna ollut edelleen kireä. Kuitenkin on tälläkin alalla ollut havaittavissa käännettä parempaan päin. Tämä näkyy erityisesti yksityispankkien lainanoton ja lainanannon kehitystä tarkastellessa. Yksityispankkien kotimainen lainanotto yleisöltä kasvoi 1920 kaikkiaan 229 miljoonalla, 1921 175 miljoonalla ja 1922 348 miljoonalla markalla, kun taas niiden kotimainen lainananto kasvoi 1920 1,054 miljoonalla markalla, 1921 419 miljoonalla markalla ja 1922 vain 178 miljoonalla markalla. Tosin oli sanottujen pankkien lainanotto vielä vuoden lopussakin melkoista pienempi kuin lainananto. Edellinen oli 4,136 milj. markkaa ja jälkimäinen 6,146 miljoonaa markkaa. Lainanotto oli siten vain 67 % lainanannosta, kun vastaava suhde vuoden 1913 lopussa oli 91 %. Lainanannon ja lainanoton eroitus väheni kuitenkin vuoden aikana 2,185 milj. markasta 2,010 milj. markkaan eli 175 miljoonalla, kun tämä eroitus vielä 1921 oli päinvastoin kasvanut 245 miljoonalla markalla.

Säästöpankkien säästö- ja juoksevat tilit kasvoivat 1920 82.4 milj. markalla, 1921 164.7 ja 1922 178.3 milj. markalla. Viime vuoden päättyessä oli näiden tilien määrä, vuoden korkoja lukuunottamatta, 1,297.7 milj. markkaa. Mitä

erikseen tulee maalaissäästöpankkeihin, lisääntyivät niiden säästö- ja juoksevien tilien loppusummat

1920	38.7 milj. mk.
1921	92.5 „ „
1922	88.9 „ „

Ellei oteta lukuun maalaissäästöpankkien yleisöltä saamain varojen kasvun vähennystä viime vuonna, viittaavat kaikki edellämainitut numerot pääoman muodostuksen kasvamiseen 1922 ja rahankäytön vähenemiseen. Jälkimäiseen vaikuttivat osaltaan ne entistä suuremmat etumaksut, jotka vientiliikkeet viime vuoden syksyllä ottivat. Erityisesti tämän johdosta väheni syys- ja lokakuussa Suomen Pankin luotonanto yksityispankeille ja yksityisille yhteensä 390 milj. markalla.

Rahamarkkinain paraneminen teki Suomen Pankille mahdolliseksi lokakuun 17 päivänä alentaa diskonttokorkonsa 1 %:lla ja lainojensa korot 1 1/2—2 %:lla. Johtokunnan ehdotuksesta Pankkivaltuusmiehet edellisenä päivänä päättivät, että Suomen Pankin diskonttaus- ja lainausliikkeessä oli toistaiseksi sovellettava seuraavia korkomääriä:

8 % diskontattaessa puhtaita liikevekseleitä, joilla maksupäivään ei ole kolmea kuukautta pitempi aika;

8 1/2 % diskontattaessa samanlaisia vekseleitä, joilla maksupäivään on pitempi aika kuin kolme kuukautta;

9 % diskontattaessa muita vekseleitä, riippumatta siitä, onko niillä maksupäivään pitempi tai lyhyempi aika;

8 % myönnettäessä hypoteekkilainoja ja kassakredittejä, joiden vakuutena on kultaa tai hopeaa, Suomen Valtion obligatioita, Suomen Hypoteekkiyhdistyksen valtion takuulla varustettuja ulkomaan rahan määräisiä obligatioita sekä ulkomaisten valtioiden antamia taikka valtiotakuulla varustettuja obligatioita;

8 1/2 % myönnettäessä hypoteekkilainoja ja kassakredittejä, joiden vakuutena on muunlaisia obligatioita, yksityispankkien talletustodistuksia ja kiinnityksiä sekä

9 % myönnettäessä hypoteekkilainoja ja kassakredittejä osakkeita vastaan; jonka ohessa kassakreditteivien sisäänkirjoitusmaksu oli laskettava 1 %:n mukaan vuodelta.

Yksityispankeista on vain osa tähän mennessä alentanut korkojaan, joten niiden lainananto-korko on suureksi osaksi kuten edellisenäkin vuonna vuoden loppuun saakka ollut 9 1/2—12 % ja lainanotto-korko juoksevalla tilillä olevista varoista 5—5 1/2 % sekä pitempiaikaisista talletuksista 6 1/2—7 %. Eräiden pienempien pankkien lainanotto-korot ovat olleet 1/2 % näitä määriä korkeammat.

Mainittakoon vertauksen vuoksi, että huomattavimpien keskuspankkien viime vuoden aikana alempana mainituista päivämääristä saakka voimassa olleet alimmat diskonttokorot ovat olleet:

Amsterdam	—	—	—	1/7 1915 4 1/2 %	22/7 1922 4 %
Berlin	23/12 1914 5 %	28/7 1922 6 %	28/8 1922 7 %	21/9 1922 8 %	13/11 1922 10 %
Bryssel	—	—	—	19/5 1921 5 %	8/6 1922 4 1/2 %
Geneve	—	—	12/8 1921 4 %	2/3 1922 3 1/2 %	17/8 1922 3 %
Kristiania	—	5/7 1921 6 1/2 %	25/1 1922 6 %	18/5 1922 5 1/2 %	17/8 1922 5 %
Kööpenhamina ..	—	—	—	5/11 1921 5 1/2 %	25/4 1922 5 %
Lontoo	7/11 1921 5 %	16/2 1922 4 1/2 %	12/4 1922 4 %	15/6 1922 3 1/2 %	13/7 1922 3 %
Madrid	—	—	—	4/11 1920 6 %	11/6 1922 5 1/2 %
Pariisi	—	—	—	23/7 1921 5 1/2 %	11/2 1922 5 %
Tokio	—	—	—	—	18/11 1919 8 %
Tukholma	—	—	19/10 1921 5 1/2 %	10/3 1922 5 %	1/7 1922 4 1/2 %
Wien	—	—	—	29/11 1921 7 %	2/9 1922 9 %
New-York	—	—	—	3/11 1921 4 1/2 %	21/6 1922 4 %

Suomen Pankin lainausliike.

Suomen Pankin kotimainen luotonanto vuoden 1922 kunkin kuukauden lopussa

käy selville seuraavalla sivulla olevasta kahdesta taulukosta.

Suomen Pankin hallussa olevat valtion sitoumukset 1922.

Kuukauden loppu	Lyhytaikaisia sitoumuksia			Obligatioita				Yhteensä (3 + 7)
	Korvaus valuutta- sitoumuksista	Muita lyhytaikaisia sitoumuksia	Yhteensä	Avustus- laina (350.0)	V. 1918 kulkulai- toslaina (120.0)	Muita obligat- sioita	Yhteensä	
	1	2	3	4	5	6	7	
Miljooneja markkoja								
1921								
Joulukuu	91.7	212.2	303.9	348.5	118.5	58.5	525.5	829.4
1922								
Tammikuu	91.7	180.0	271.7	348.5	113.3	58.4	520.2	791.9
Helmikuu	91.7	160.0	251.7	348.5	111.2	58.4	518.1	769.8
Maaliskuu	91.7	160.0	251.7	348.5	111.2	57.5	517.2	768.9
Huhtikuu	91.7	150.0	241.7	348.5	112.2	57.0	517.7	959.4
Toukokuu	91.7	125.0	216.7	348.5	112.2	57.0	517.7	734.4
Kesäkuu	91.7	100.0	191.7	348.5	113.1	57.0	518.6	710.3
Heinäkuu	91.7	90.0	181.7	348.5	113.1	57.0	518.6	700.3
Elokuu	91.7	80.0	171.7	348.5	112.4	57.0	517.9	689.6
Syyskuu	91.7	70.0	161.7	348.3	110.5	56.5	515.5	677.2
Lokakuu	91.7	70.0	161.7	348.5	112.3	55.5	516.3	678.0
Marraskuu	91.7	—	91.7	348.5	111.7	55.2	515.4	607.1
Joulukuu	71.7	—	71.7	348.5	106.3	56.6	511.4	583.1

Suomen Pankin kotimainen luotonanto liiketoimintaan 1922.

Kuukauden loppu	Yksityi- sille Milj. mk.	%	Pankeille Milj. mk.	%	Yhteensä Milj. mk.
1921					
Joulukuu	261.1	39.7	396.0	60.3	657.1
1922					
Tammikuu	325.1	50.3	320.9	49.7	646.0
Helmikuu	341.6	45.1	415.6	54.9	757.2
Maaliskuu	388.1	53.0	343.5	47.0	731.6
Huhtikuu	455.9	63.6	260.9	36.4	716.8
Toukokuu	480.1	62.0	293.9	38.0	774.0
Kesäkuu	503.6	61.3	318.5	38.7	822.1
Heinäkuu	526.7	65.9	272.0	34.1	798.7
Elokuu	536.1	66.1	275.3	33.9	811.4
Syyskuu	522.5	76.9	157.2	23.1	679.7
Lokakuu	376.8	89.4	44.7	10.6	421.5
Marraskuu	431.1	90.2	46.9	9.8	478.0
Joulukuu	482.1	74.1	168.2	25.9	650.3

Edellisestä taulukosta näkyy, että valtio on vuoden kuluessa lunastanut lyhytaikaiset sitoumuksensa Suomen Pankista, lukuunottamatta Venäjän valtakunnan rahaston sitoumuksia, joita koskevista toimenpiteistä kerrotaan tuonnempama. Suomen Pankin aseman vahvistamiseksi annettujen obligatioiden määrä on pysynyt koko vuoden samana. Sama on laita suunnilleen myöskin 1918 kulkulaitoslainaan kuuluvien obligatioiden. Nämä ovat sen sopimuksen mukaisesti, joka mainittiin Pankkivaltuusmiesten viime kertomuksen sivulla 13, vuoden varrella lopullisesti siirtyneet Suomen Pankin haltuun. Koko Suomen Pankin hallussa oleva valtion sitoumusten määrä on vuoden kuluessa alentunut 829 milj. markasta 583 milj. markkaan eli 246 miljoonalla.

Suomen Pankin luotonanto yksityisille kasvoi vuoden alusta elokuuhun saakka, tehden samotun kuun lopussa 536 milj. markkaa. Sen jälkeen se jälleen aleni lokakuuhun mennessä, ollen tämän kuun lopussa 377 milj. markkaa, ja kohosi vuoden loppuun taas 482 milj. markkaan.

Luotonanto yksityispankeille väheni vuoden aikana lokakuuhun mennessä lähes kymmeneen osaan siitä, mitä se oli helmikuun lopussa. Sen jälkeen yksityispankkien luotonotto, niiden ulkomaisten velkain vähentyessä, jälleen alkoi kohota, tehden vuoden lopussa 168 milj. markkaa.

Suomen Pankin koko luotonanto liiketoimintaan oli vuoden alussa 657 milj. markkaa. Kesäkuun lopussa, jona kuukautena se oli korkeimmillaan, se teki 822 miljoonaa ja alimmillaan ollessaan lokakuun lopussa 422 miljoonaa sekä vuoden lopussa 650 milj. markkaa. Luotonanto liiketoimintaan oli niin ollen vuoden päättyessä jotenkin yhtäsuuri kuin sen alkaessa.

Liikkeessä oleva setelistö.

Suomen Pankin liikkeessä oleva setelistö, joka vuoden 1921 viimeisenä päivänä oli 1,356 milj. markka, osoitti kuukausi kuukaudelta jotenkin samoja muutoksia kuin vuonna 1921, pysyen kuitenkin aina marraskuuhun asti edellisen vuoden setelistöä hieman pienempänä. Joulukuun 30 päivänä oli setelistö 1,421 milj. markkaa eli 65 milj. markkaa suurempi kuin samaan aikaan 1921. Suurimmillaan oli setelistö samoin kuin 1921 maaliskuun alkupuolella, tehden sen 8 päivänä 1,450 milj. markkaa, ja pienimmillään tammikuun 23 päivänä sekä elokuun 23 päivänä, jolloin se oli edellisenä 1,300 ja jälkimmäisenä 1,311 milj. markkaa.

Setelinantoa vastaavat varat.

Setelinannon vakuutena olevan arvoaineen laatu ja kokoonpano on, kuten seuraavasta yhdistelmästä näkyy, vuoden kuluessa kehittynyt edulliseen suuntaan:

	1921 31/12 %	1922 31/3 %	1922 30/6 %	1922 30/9 %	1922 30/12 %
Kultakassa	2.46	2.56	2.63	2.51	2.27
Ulkom. kirjeenvaihtajat	12.44	9.36	4.93	20.29	37.04
Suomen hopearahaa	0.03	0.03	0.03	0.03	0.03
Ulkom. obligatioita	0.53	0.55	0.52	0.49	0.36
Ulkom. seteleitä ja kuponkeja	0.05	0.03	0.06	0.06	0.05
Ulkom. vekseleitä	0.48	0.04	1.38	1.48	0.32
Valtion obligatioita Suomen rahassa ..	30.29	31.12	32.01	30.29	26.76
Valtion lyhytaikaisia sitoumuksia	17.54	15.14	11.83	0.50	3.75
Kotimaisia vekseleitä	36.18	41.17	46.61	35.35	29.42
Yhteensä	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Vuoden aikana tapahtuneista muutoksista setelinannon vakuutena olevan arvoaineen kokoonpanossa ovat huomattavimmat ulkomaisten kirjeenvaihtajain tilillä olevain saamisten kasvaminen ja valtion lyhytaikaisten sitoumusten väheneminen. Valtion sitoumukset, jotka vuoden 1921 lopussa vielä muodostivat lähes puolet setelikatteesta, olivat viime vuoden lopussa enää vain noin 30 % siitä.

Setelinanto-oikeus on vuonna 1922 vaihdellut 1,622 milj. markan (kesäkuun 30 päivänä) ja 2,558 milj. markan (marraskuun 8 päivänä) välillä. Käyttämätön setelinanto-oikeus on vaihdellut 111.4 milj. markan (kesäkuun 23 päivänä) ja 618.8 milj. markan (marraskuun 23 päivänä) välillä, ollen 6.78—24.94 % koko setelinanto-oikeudesta.

Suomen Pankin tila vuoden 1922 lopussa ja vuosivoitto.

Pankin varoissa tapahtuneista tärkeimmistä muutoksista, ulkomaisten kirjeenvaihtajain tilin kasvamisesta ja valtion lyhytaikaisten sitoumusten vähemisestä, on jo edellä mainittu. Velkapuolella on huomattava, että valtiolla joulukuun 30 päivänä oli Pankissa panoja ottotilillä entistä suurempi määrä, nimittäin 239 milj. markkaa, ja

määräaikaisten talletusten tilillä lisäksi 85 milj. markkaa. Viimemainittu talletus on valtion tarpeisiinsa varaimien ulkomaisten valuuttain vasta-arvoa Suomen rahassa.

Pankin pieni vuosivoitto johtuu siitä, että Pankki on kärsinyt vuoden kuluessa agiotappiota 76 miljoonaa markkaa. Sen syistä on tehty selkoa markan arvon kehitystä esittävässä luvussa.

Agiotappion korvaamiseen tarpeelliset varat ovat kertyneet korkotuloista, jotka kuluneena vuonna ovat olleet 102.9 milj. markkaa eli 19.1 miljoonaa suuremmat kuin 1921. Puhtaaksi voitoksi on Pankin toiminnasta jäänyt Smk. 10,462,080: 31.

Kun Pankin kiinteistöjen kirjoihin merkitty arvo vuoden varrella on kasvanut ja Pankin vararahasto ohjesäännön 3 §:n mukaan on oleva 50 milj. markkaa m. m. pankin kiinteistöjen arvo siihen lukematta, on voitosta siirrettävä vararahastoon se määrä, jolla kiinteistöjen arvo on kasvanut eli 6,000,000 markkaa. Jäännös voitosta, Smk. 4,462,080: 31, on merkitty voittovarojen tilille ja on Eduskunnan käytettävänä. Pankkivaltuusmiehet ehdottavat,

että tämä määrä lisätään niihin varoihin, jotka Eduskunta 18 päivänä joulukuuta 1922 on päättänyt käytettäväksi Suomen Pankin aseman vahvistamiseen.

Valuuttaa koskevat toimenpiteet.

Sen jälkeen kuin maan taloudellinen tila alkoi tehdä toiminnan markan arvon vakaannuttamiseksi myös valuuttakaupan alaan kuuluvain keinoin mahdolliseksi, näytti käyvän välttämättömäksi, että Pankkivaltuusmiehet valvoakseen, millä tavoin Pankin päätehtävä, maan rahaolojen pitäminen vakavalla ja turvallisuudella kannalla, suoritettiin, ryhtyisivät verraten yksityiskohtaisesti seuraamaan Pankin harjoittamaa valuuttakauppaa.

Taloudellisen Neuvottelukunnan ehdotukset.

Ensimmäisen ulkonaisen aiheen Pankin hallinnon toimitavassa viime vuoden varrella edellä mainitussa suhteessa vähitellen tapahtuneeseen muutokseen antoi se, että Valtiovarainministeriö oli tammikuun 5 päivänä viime vuotta lähettämässään kirjelmässä pyytänyt Pankkivaltuusmiehiä esittämään mielipiteensä kesällä 1921 asetetun Taloudellisen Neuvottelukunnan marraskuun 10 päivänä samaa vuotta ministeriölle antamasta, valuuttakysymystä koskevasta lausunnosta. Tässä lausunnossaan Neuvottelukunta, jonka jäsenenä m. m. oli kaksi pankkivaltuusmiestä ja joka, käsitellessään kysymystä maan talouselämän edistämiseksi valuuttakaupan alaan kuuluvain toimiin, oli neuvotellut Pankin Johtokunnan puheenjohtajan kanssa, ehdotti, että Suomen Pankin tulisi lähimmäksi päämää-

räkseen asettaa markan arvon vakaannuttaminen ja että Pankin tästä syystä tulisi entistä tehokkaammin ottaa osaa valuuttakauppaan. Ostamalla huomattavassa määrässä ulkomaisia valuuttoja niiden kurssien laskiessa ehkäisisi Pankki kurssien alaspäin meneviä heilahduksia ja keräisi itselleen valuuttavaraston. Myymällä tätä varastoa ulkomaisten valuuttain noustessa pidättäisi taas Pankki heilahduksia ylöspäin. Tällaisella toiminnalla Suomen Pankki samalla valmistaisi pohjaa valuuttaolojemme lopulliselle järjestämiselle. Suomen markan arvon vakaannuttamista yksityiskohtaisesti harkitsemaan oli Neuvottelukunnan mielestä syytä Valtiovarainministeriön toimesta kutsua neuvottelukokous, jossa Suomen Pankin edustajilla olisi tilaisuus neuvotella tuotantoelämää, kauppaa ja yksityispankkeja edustavien henkilöiden kanssa. Keinona valuuttavaraston kartuttamiseksi mainitsi Neuvottelukunta myös pitkäaikaisen ulkomaisen lainan ottamisen, joka kokonaisuudessaan käytettäisiin markan kurssin vakaannuttamiseen. Huomauttaen vielä, että vientivaluuttain tarjonta kurssien noustessa oli ollut epätasaista sellaisinkin aikoina, jolloin vientitavarain laivaus oli ollut vilkasta, esitti Neuvottelukunta suotavaksi, että pankit, tehdessään luottovälipuheita asiakkaitensa kanssa, sopisivat siitä, että sekin osa liikenevää valuuttaa, jota ei ollut luotonantajalle luovutettava, heti myytäisiin jollekin muulle valuuttakaupan harjoittamiseen oikeute-

tulle pankki- tai pankkiiriliikkeelle. Tällaisen menettelyn käytäntöön saattamista voisi Neuvottelukunnan mielestä Suomen Pankki yksityispankkien rediskonttaajana edistää.

Pankkivaltuusmiesten toimenpiteet ulkomaista lainaa odotettaessa.

Tietäen, että Neuvottelukunnan ehdotusta ulkomaisen lainan ottamisesta pyrittiin toteuttamaan, Pankkivaltuusmiehet ryhtyivät suunnittelemaan sitä valuuttapolitiikkaa, jota olisi lainan saamisen jälkeen noudatettava. Kun neuvottelut ulkomaisen lainan saamisesta kuitenkin maaliskuun lopulla lykkyivät toistaiseksi, käsittelivät Pankkivaltuusmiehet saman kuun 30 päivänä pitämässään kokouksessa ainoastaan sen osan Taloudellisen Neuvottelukunnan ehdotuksista, joka koski toimenpiteitä vientivaluuttojen saamiseksi mahdollisimman pian maan liike-elämän käytettäväksi, ja päättivät pyytää Johtokuntaa harkitsemaan erinäisiä sitä tarkoittavia keinoja.

Johtokunta kutsui sen johdosta suurempien yksityispankkien edustajat neuvotteluun toukokuun 3 päivänä. Neuvottelun tuloksista ilmoitti Johtokunta toukokuun 4 päivänä Pankkivaltuusmiehille, että siinä oli tunnustettu olevan hyötyä jatkuvasti käytettävänä olevista tiedoista maan valuuttavaraston määräästä jokaisena eri ajankohtana, mutta ettei ollut pidetty mahdollisena viejiin nähden sitä vaatimusta, jota Taloudellinen Neuvottelukunta oli ajatellut, eikä Johtokuntaakaan ollut voinut olla tähän mielipiteeseen yhtymättä.

Sillä välin olivat toimenpiteet ulkomaisen lainan saamiseksi tulleet uudelleen vireille. Toukokuun 2 päivänä Hallitus antoi Eduskunnalle esityksen 4,000,000 punnan suuruisen valtiolainan

ottamisesta, jossa esityksessä edellytettiin, että Pankkivaltuusmiesten tulisi olla kiinteässä yhteistoiminnassa Pankin Johtokunnan kanssa sitä valuuttapolitiikkaa hoidettaessa, jota Pankki noudattaisi saatuaan käytettäväkseen valtiolainan tuottamat ulkomaiset valuutat. Toukokuun 3 päivänä Pankkivaltuusmiehet sen johdosta ottivat uudelleen käsiteltäväkseen Taloudellisen Neuvottelukunnan ehdotukset. Keskustelun jälkeen, johon Johtokunnan puheenjohtaja otti osaa, Pankkivaltuusmiehet päättivät:

1) lähettää Valtioneuvostolle ja Valtiovarainvaliokunnalle kirjelmän hankkeissa olevan 4 miljoonan punnan valtiolainan käyttämisestä;

2) pyytää Valtioneuvostoa ryhtymään toimenpiteisiin eräiden tarkoituksenmukaiselle valuuttapolitiikalle tärkeiden taloudellisten tilastojen aikaansaamiseksi;

3) hankkia asiantuntijan selvitys liukuvista tulleista ja minimihinnoista; sekä

4) kannattaa neuvottelujen pitämistä Suomen Pankin johdon toimesta Suomen Pankin, tuotantoelämän, kaupan ja yksityispankkien edustajain kanssa.

Valtioneuvostolle ja Valtiovarainvaliokunnalle lähetetyissä edellämaituissa kirjelmissä Pankkivaltuusmiehet huomauttivat, että Hallituksen esityksen mukaan suurin osa suunnitellusta lainasta saattoi tulla käytetyksi muihin tarkoituksiin kuin markan arvon vakaannuttamiseen, ja esittivät laskelmia valuutan tarpeesta sekä lausuvat käsityksensä, että ilman riittävää varastoa ulkomaisia valuuttoja kurssien sätunnaisten vaihtelujen tasoittamiseksi ynnä lankeavain ulkomaisten velkain maksamiseksi ei voida harjoittaa määrätietoista valuuttapolitiikkaa eikä estää markan arvon alenemista. Sen vuoksi Pankkivaltuusmiehet ehdottivat, että suunniteltu 4,000,000 punnan laina kokonaisuudes-

saan käytettäisiin markan arvon vakaannuttamiseen.

Eduskunnan vastaus toukokuun 15 päivältä Hallituksen esitykseen sisälsi lainan käyttämisestä asiallisesti samat määräykset, kuin oli ollut hallituksen esityksessä.

Taloudellisen Neuvottelukunnan ehdotuksiin, joista Pankin Johtokunta helmikuun 24 päivänä oli erinäisiltä osilta antanut lausunnon, palasi Johtokunta toukokuun 8 päivänä uudessa täydentävässä lausunnossa.

Saatuaan tämän lausunnon Pankkivaltuusmiehet käsittelivät asiaa kokouksissaan toukokuun 15 ja 19 päivänä yhdessä Johtokunnan kanssa, neuvotellen valuuttakaupassa noudatettavista menettelytavoista. Näissä neuvotteluissa valtuusmiehet huomauttivat, että sittemmin Pankki lainan avulla olisi saanut riittävän valuuttavaraston, sen valuuttakaupallaan erityisesti tulisi pyrkiä siihen, että markan ulkomaisen arvon ratkaisisivat Helsingin kurssinoteeraukset eikä Tukholmassa määrätty markan kurssi. Sen ohella valtuusmiehet lausuvat samat mielipiteet valuuttakaupassa noudatettavista menettelytavoista kuin sittemmin esitettiin alempana mainitussa Johtokunnalle kesäkuun 30 päivänä lähetetyssä Pankkivaltuusmiesten kirjelmässä. Lausunnon antamisen Taloudellisen Neuvottelukunnan ehdotuksista päättivät Valtuusmiehet viimeksi mainittuna päivänä siirtää siksi, kunnes hankkeissa oleva laina olisi saatu.

Käsiteltyään vielä kesäkuun 16 päivänä yhdessä Johtokunnan puheenjohtajan kanssa valuuttapolitiittisia ohjeita, joita Pankkivaltuusmiehet antaisivat Johtokunnalle edellyttäen, että hankkeissa oleva valtiolaina saadaan, Pankkivaltuusmiehet päättivät lähettää Johtokunnalle asiasta kirjelmän, joka tarkistettiin kesäkuun 30 päivänä. Tässä kirjel-

mässä Pankkivaltuusmiehet huomauttivat, että joskohta on epä tietoista, riittäisikö puheenalainen valtiolainasta saatava valuuttamäärä ynnä maamme maksutasauksen odotettavissa oleva ylijäämä lopullisesti vakaannuttamaan Suomen markan arvoa, ne joka tapauksessa näyttivät tekevän mahdolliseksi taavoittavasti vaikuttaa valuuttakursseihin. Näin rajoitetunkin tehtävän suorittaminen edellytti Pankkivaltuusmiesten mielestä, että Pankki tehokkaasti ottaisi osaa valuuttakauppaan kotimaassa ja niissä ulkomaan pörseissä, joilla Suomen markan arvoon nähden on huomattava merkitys. Mutta valuuttakaupaa tässä mielessä suoritettaessa olisi todennäköisesti välttämätöntä luopua Pankin siihen asti noudattamasta menettelytavasta, että valuutan myyminen riippui siitä tarkoituksesta, johon sitä kysyttiin. Vielä huomauttivat Pankkivaltuusmiehet kirjelmässään siitä, että oli välttämätöntä mukauttaa valuuttain hinnat päivän varrella saapuvain tietojen ynnä tarjonnan ja kysynnän mukaan sekä järjestää nopeita sähkötietoja määrävistä pörseistä.

Mitä taas tuli siihen päämäärään, johon Pankin pitäisi valuuttakaupallaan pyrkiä, lausuvat Pankkivaltuusmiehet kirjelmässään, että siksi olisi asetettava Suomen markan kurssin pitäminen mahdollisuutta myöten vapaana keinottelun sekä kysynnän ja tarjonnan välisen suhteen tilapäisten häiriöiden vaikutuksesta.

Pankkivaltuusmiesten toimenpiteet lainahankkeen rauettua.

Kun valtiolainahanke sittemmin raukesi ja kun Pankin valuuttavarasto, kuten siv. 8 mainitaan, oli huomattavasti vähentynyt, päättivät Pankkivaltuusmiehet, käsiteltyään asiaa ensin kokouksessaan 21 päivänä heinäkuuta sekä saa-

tuaan Johtokunnalta kertomuksen Pankin harjoittamasta valuuttakaupasta huhtikuun 1 päivästä alkaen, kokouksessaan heinäkuun 28 päivänä ilmoittaa Johtokunnalle olevansa sitä mieltä, että Pankin tuli toistaiseksi myydä ulkomaisia valuuttoja ainoastaan valtion laitoksille sekä sen lisäksi kunnille näiden ulkomaisten velkojen vuotuismaksujen suorittamiseen, paitsi milloin Johtokunta pöytäkirjaan merkittävällä päätöksellä katsoo myynnin myös johonkin muuhun tarkoitukseen välttämättömäksi. Samalla Pankkivaltuusmiehet, pitäen tärkeänä että Pankille, joka oli jäänyt vähäisen valuuttavaraston varaan, kertyisi kaikki ne ulkomaiset valuutat, mitkä se vientiliikkeiden luotonantajana voi saada, kehoittivat Johtokuntaa ottamaan harkittavaksi erinäisiä toimenpiteitä tämän tarkoituksen saavuttamiseksi.

Pankkivaltuusmiesten kirjelmän johdosta Johtokunta syyskuun 12 päivänä ilmoitti Pankkivaltuusmiehille,

1) että oli järjestetty laajempi tiedotus ulkomailta todellisista kurseista;

2) että Pankki oli ryhtynyt aktiivisemmin ottamaan osaa vientiliikkeiden, pankkien ja valuuttakauppaan oikeutettujen pankkiirien väliseen valuuttakauppaan;

3) että Pankki myi vapaassa kaupassa aina 50 %:iin saakka vapaassa kaupassa viikottain (myöhemmin kuukausittain) ostettua valuuttaa;

4) että Pankki oli ryhtynyt ostamaan ja myymään valuuttoja myöskin termiinille;

5) että valtion, valtionlaitosten ja kuntien valuuttatarpeet tyydytettiin pääasiassa myymällä niitä valuuttoja, joita aikaisempain sopimusten nojalla vientiliikkeiltä ostettiin, sekä siitä vapaassa kaupassa saadusta 50 %:n määrästä, joka pidettäisiin varavarastona.

Lisäksi Johtokunta ilmoitti,

6) että Johtokunta, jonka käsityksen mukaan varmin keino hankkia Pankille mahdollisimman suuri osa maan vientivaluutoista oli kilpaileminen vapailla markkinoilla, oli koettanut valvoa että ne vientiliikkeet, jotka nauttivat luottoa Pankissa, täyttäsivät sitoumuksensa Pankille myöskin valuutan myynnin suhteen; sekä

7) että seuraavaa talvea varten vientiliikkeille myönnettävien luottojen ehtoja laadittaessa Johtokunta, mikäli mahdollista, ottaisi huomioon Pankkivaltuusmiesten tässä suhteessa lausumat toivomukset.

Johtokunta ilmoitti samalla, että kohdissa 1)–5) mainittuja periaatteita oli jo kuuden viikon kuluessa noudatettu, ja olivat ne Johtokunnan yksimielisen käsityksen mukaan osoittautuneet tarkoituksenmukaisiksi, jonka vuoksi Johtokunta katsoi, että niitä toistaiseksi olisi edelleenkin noudatettava. Valuuttoja oli alkanut kerääntyä Pankille siinä määrin, että syyskuun alusta mainittuun 12 päivään mennessä Pankin valuuttavarasto oli kasvanut lähes 100 miljoonalla markalla.

Luopuen pitkin päivää noudattamasta ulkomaan valuutoille määräämiään virallisia kurseja, joiden vahvistamisen Johtokunta oli siirtänyt klo 10:stä klo 12:een päivällä, oli Johtokunta päättänyt ostoissa ja myynneissä ottaa huomioon kunakin hetkenä vallitsevat markkina-kurssit. Vaikkakin Suomen markan tärkeänä markkinapaikkana on Helsinki, oli Johtokunta katsonut tarpeelliseksi ylläpitää yhteyttä ulkomaisten, varsinkin Ruotsin kanssa mahdollisimman vilkkaana, sekä koettanut ostamalla ja myymällä Suomen markkoja vastustaa aiheettomia heilahduksia Suomen markan noteerauksissa.

Mitä tuli valtion virastojen ja sen lii-

kelaitosten valuutan tarpeeseen, oli Johtokunta ottanut käytäntöön sellaisen menettelyn, että valtion laitoksille valuutat myytiin päivän virallisiin kurseihin, jos valuutan tarpeesta ilmoitettiin Pankille ennen klo 11.30 päivällä, muussa tapauksessa vallitseviin markkinakurssisiin, ja oli Johtokunta kehoittanut valtion virastoja ja sen liikelaitoksia ostamaan kaiken valuutan yksinomaan Suomen Pankin kautta, jottei valuuttamarkkinoita tarpeettomilla kyseilyillä saatettaisi levottomiksi.

Käsiteltyään kokouksissaan syyskuun 12 ja 15 päivänä Johtokunnan selontekoa Pankkivaltuusmiehet, jotka keskustelussa olivat kiinnittäneet erikoista huomiota valuuttavaraston keräämisestä Pankille johtuvaan tappioon ja mahdollisuuksiin rajoittaa sitä, päättivät viimeksimainittuna päivänä pöytäkirjaansa merkitä, että Pankkivaltuusmiehet pitivät varovaisuudella harjoitettua valuutan termiinakauppaa sopivana menettelynä valuuttavaraston keräämiseksi ja markan kurssin vakaannuttamiseksi ja jäivät odottamaan Johtokunnan esitystä keskustelussa mainittujen pitempiaikaisen termiinakauppojen käytäntöönottamisesta.

Kokouksessaan syyskuun 20 päivänä Pankkivaltuusmiehet käsitelivät edellä kohdissa 6) ja 7) mainittuja Johtokunnan ilmoituksia, joiden lisäksi Johtokunnan puheenjohtaja suullisesti ilmoitti, että Johtokunta pyrki saamaan luottoa Pankissa nauttivain viejien kanssa aikaan sopimuksia, joiden mukaan viejät luovuttaisivat Pankille valuuttoja samoina ajankohtina kuin he itse niitä saavat.

Johtokunnan lokakuun 18 päivänä antamassa promemoriassa tehtiin uudelleen selkoa Pankin harjoittamasta valuuttakaupasta. Johtokunta ilmoitti, että Pankki edelleen oli ainoastaan vienti-

liikkeiltä ostanut termiinaluuttoja, mutta valuuttatermiina-keinottelun välttämiseksi kieltäytynyt tekemästä sellaisia valuuttakauppoja pankkien ja pankkiirien kanssa. Lähimpään vastaisuuteen nähden oli Johtokunta valuuttakaupan alalla vallitsevasta asemasta esittämänsä käsityksen nojalla sitä mieltä, että Pankille todennäköisesti koituvasta tappiosta huolimatta sen edelleenkin ja niin kauan kuin valuuttavarasto ei ollut kohonnut yli yhden miljaardin markan, tulisi seurata siihen saakka käytettyä ostopolitiikkaa, sovellettuuna ulkomaisten valuuttain tarjonnan ja kysynnän mukaan. Sen lisäksi ehdotti Johtokunta, että Pankki tekisi vientiliikkeiden kanssa sopimuksia viimeistään heinäkuun 1 päivänä 1923 toimitettavien valuuttojen ostosta, koska Johtokunta promemoriassaan esittämistään syistä piti tällaisia sopimuksia maamme ulkomaisen kaupan ja Pankin edun mukaisina.

Kokouksissaan lokakuun 18 ja 23 päivänä Pankkivaltuusmiehet käsitelivät tätä Johtokunnan selontekoa. Vuonna 1923 toimitettavien valuuttojen ostoon nähden Pankkivaltuusmiehet Johtokunnan ehdotuksen mukaisesti päättivät suostua siihen, että Suomen Pankki vuoden 1922 kuluessa ostaisi vientiliikkeiltä vuonna 1923 viimeistään heinäkuun 1 päivänä toimitettavia ulkomaisia valuuttoja enintään 300 miljoonan markan arvosta Johtokunnan sanotussa promemoriassa mainitulla kurssialenuksella ja niillä muilla ehdoilla, jotka Johtokunta määräisi. Valuuttakurssien käännyttyä marraskuun 6 päivänä noususuuntaan eivät viejät enää tarjoutuneet tällaisia kauppoja päättämään, joten Pankki ei ole niitä sanottaviin määriin tehnyt.

Marraskuun 4 päivänä, jolloin valuuttakurssin alenemisen johdosta tšekälä-

sillä valuuttamarkkinoilla syntyi häiriötila, kokoontuivat Pankkivaltuusmiehet, vaikka vajalukuisina, Johtokunnan pyynnöstä neuvotellakseen silloin tarpeellisista toimenpiteistä.

Marraskuun 22 päivänä pidetyssä Pankkivaltuusmiesten kokouksessa esitti Johtokunta taas selonteon valuuttakauttan tilasta. Viitaten markan kurssin pieniin vaihteluihin sitten marraskuun 11 päivän, jolloin dollarinkurssi oli ollut Smk. 40:25, ilmoitti Johtokunta, että tämän vakavuuden säilyttäminen oli vaatinut varsin vähäisiä toimenpiteitä. Kun valuuttamarkkinat olivat suhteellisen levolliset ja siihenastinen kehitys oli pidettävä maalle onnellisena, ei Johtokunta katsonut olevan syytä muuttaa Pankin noudattamaa valuuttapolitiikka. — Asiasta keskusteltuaan Pankkivaltuusmiehet yhtyivät Johtokunnan kantaan.

Joulukuun 11 päivänä tehtiin Johtokunnan puolesta suullisesti selkoa valuuttamarkkinain tilasta, päättymässä olevalta vuodelta Pankille odotettavain valuuttatappioiden määrästä sekä Pankin kokonaisliikkeen todennäköisen vuosivoiton määrästä. Yhtyen Johtokunnan esittämään kantaan Pankkivaltuusmiehet päättivät käsityksensä lausua, että Suomen Pankin tulee edelleen toistaiseksi noudattaa samaa valuuttapolitiikkaa kuin tähänkin asti, pyrkien pitämään markan kurssin vakaana, sikäli kuin tämä pyrkimys ei kuluta valuuttavarastoa vuoden aikaan nähden suhteetomasti, sekä että Suomen Pankin yksityistaloudellinen etu ei saa määrätä valuuttapolitiikkaa. Samalla Valtuusmiehet päättivät, että ulkomaisten valuuttojen kurssit on tilinpäätöksessä merkittävä joulukuun 31 päivän myyntikursseja alemmiksi.

Selvitysten hankkiminen vastaista valuuttapolitiikkaa varten.

Pankkivaltuusmiehet ovat katsoneet velvollisuudekseen hankkia selvitystä myöskin vastaista valuuttapolitiikkaa varten.

Kokouksessaan toukokuun 3 päivänä Pankkivaltuusmiehet, kuten sivulla 24 mainitaan, tekivät periaatteellisen päätöksen alotteen tekemisestä tarkoituksenmukaisen valuuttapolitiikan edellytyksenä olevien tilastollisten tietojen hankkimiseksi. Toukokuun 19 päivänä Pankkivaltuusmiehet lähettivät asiasta Valtioneuvostolle kirjelmän, alistaen Valtioneuvoston harkittavaksi, eikö olisi syytä ryhtyä toimittamaan seuraavia tilastollisia tietoja:

1) jatkuvaa palkkatilastoa eri aloilta ja sen perusteella palkkaaindeksiä, jonka lisäksi tilastoa olisi kerättävä sopivilta ajankohdilta myöskin vuosilta 1920 ja 1921;

2) jatkuvaa tukkuhintatilastoa ja sen perusteella tukkuhintaindeksiä, jonka lisäksi tilastoa olisi niinkään kerättävä, mikäli se on mahdollista, myöskin sopivilta ajankohdilta vuosilta 1920 ja 1921;

3) jatkuvaa kuukausittaista tilastoa ulkomaanrahanmääräisistä veloista, ei ainoastaan pankkien takaamista, vaan mikäli mahdollista myös muista suurempain raha- ja liikelaitosten veloista; tämä tilasto olisi Pankkivaltuusmiesten mielestä, jos se enää kävisi päinsä, kerättävä myös ajankohdilta 31/12 1919, 31/12 1920 ja 31/12 1921;

4) jatkuvaa kuukausittaista tilastoa suurempain raha- ja liikelaitosten ulkomaista saatavista; ja

5) vuotuista selvitystä maamme maksutaseesta.

Tilastollinen Päätoimisto ja Sosialihallitus puolsivat niiltä pyydytyissä lausunnoissaan Pankkivaltuusmiesten ehdo-

tusta ja Hallitus otti vuoden 1923 tuloja menoarvio-ehdotukseen määrärahan puheenaolevia tilastotöitä varten. Kun nämä työt näin ollen olisivat päässeen alkuun vasta vuoden 1923 alusta ja kun niiden lykkäytyminen muutamia kuukausia olisi saattanut johtaa siihen, että tuloksia ei voitaisi riittävässä määrässä käyttää valuuttapolitiikan hyväksi sen kaikkein tärkeimmässä ja vaikeimmassa vaiheessa, esittivät Pankkivaltuusmiehet syyskuun 25 päivänä Valtioneuvostolle, että Tilastolliselle Päätoimistolle annettaisiin tehtäväksi asiantuntijain kanssa neuvotellen jo vuonna 1922 suunnitella tämän viraston toimitettaviksi joutuvien tilastojen perusteet ja järjestää alkutietojen hankintaa; sekä

että Sosialihallituksen tilasto-osastolle annettaisiin tehtäväksi jo vuoden 1922 aikana ryhtyä toimittamaan vuosia 1920 ja 1921 koskevaa palkkatutkimusta.

Valtioneuvosto antoi sanotuille virastoille sen mukaiset tehtävät kuin Pankkivaltuusmiehet olivat ehdottaneet.

Kun kuitenkin Eduskunta, pitäen välttämättömänä saada aikaan vähennystä tilastomenoihin, supisti niihin käytettävää määrärahaa, ja palkkatilaston toimittaminen näinollen olisi ollut rajoitettava nykyiseen ja vastaiseen aikaan, jota vastoin aikaisemmilta ajoilta vertailupohjaksi koottavat tilastotiedot olisi ollut jätettävä työohjelman ulkopuolelle, esitti Sosialiministeriö kuluvan vuoden helmikuun 3 päivänä Pankkivaltuusmiehille, että Pankkivaltuusmiehet päättäsivät aikaisempaa aikaa koskevan erikoistutkimuksen, jonka kustannukset Sosialiministeriö ilmoitti 50,000 markaksi, suoritettavaksi Suomen Pankin varoilla.

Socialiministeriön ilmoitettua, että erikoistutkimus tekisi mahdolliseksi palkkatietojen vertaamisen vuoden 1913 palkkoihin ja että tietoja hankittaisiin myöskin maataloustyöväen palkoista Pankkivaltuusmiehet kuluvan vuoden helmikuun 7 päivänä suostuivat Sosialiministeriön esitykseen.

Edellämämainitussa kokouksessaan toukokuun 3 päivänä Pankkivaltuusmiehet päättivät valtuuttaa puheenjohtajan yhdessä Johtokunnan kanssa hankkimaan asiantuntijan selvityksen liukuvista tuloista ja minimihinnoista sekä niiden tarkoituksenmukaisuudesta estettäessä niitä taloudellisia häiriöitä, joita rahan arvon vakaannuttamisen yhteydessä saattaa esiintyä.

Selvityksen laatiminen annettiin Kaupakorkeakoulun professorin O. K. Kilven tehtäväksi, joka myös ulkomailla keräämiensä aineiden perusteella sen valmisti. Selvitys on Pankkivaltuusmiesten toimesta julkaistu painosta sekä jaettu samalla tavoin kuin Pankkivaltuusmiesten kertomus.

Vielä päättivät Pankkivaltuusmiehet kokouksessaan kesäkuun 30 päivänä pyytää professori Eli F. Heckscheriltä ja vapaaherra Karl Langenskiöldiltä Tukholmasta lausunnon rahamme arvon vakaannuttamisesta. Vapaaherra Langenskiöld ei voinut ottaa tehtävää suorittaakseen, jota vastoin professori Heckscher suostui Pankkivaltuusmiesten pyyntöön, käyden Suomen Pankin kustusta viime joulukuun alkupuolella tehtävää varten Suomessa lähemmin tutustumassa taloudellisiin oloihimme ja taloudellisessa elämässämme vaikuttavien henkilöiden mielipiteisiin.